

1
2
31
41
51
61
70
81
91
10
11
12
13
14
15
16
17

Wd. 67

-12-

8
Q. R. B. V.
DISSERTATIO JURIS GENTIUM ET GERMANICI
OCCASIONE
EDICTI ADVERSUS DVELLA,
A SERENISS. ET POTENTISS. PATRIAE PATRE
PROMVLGATI,
DE
**VIOLATIONE
SECVRITATIS DOME-
STICAE,**

Hauß-Friedensbruch /

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO IUVENIVS PRINCIPE
DN. FRIDERICO AVGVSTO,
PRINCIPE REGIO ET ELECTORATVS SAXONICI
HEREDE ETC. ETC. ETC.

PRAESIDE

D. GEORGIO BEYERO,

Pandectarum P. P. Curiae Provincialis, Scabinatus Electoral. Sax
& Facultatis Jurid. Assessor,

POSTRIDIE CALEND. IANVAR. c15 15 CC IX.

IN AUDITORIO JCTORVM

SOLENNITER VENTILABIT

AVCTOR.

HENRICVS FRIDERICVS von Ende / EQVES MISN

VVITTENBERGAE, LITERIS CHRISTIANI GERDESII, 7

§. I.

Requentissima in ore vulgi, rarissima apud Jctos securitatis, vel ut vulgo, pacis domestica mentio, ut ne Schilterus quidem, diligens, nec infelix Juris Germanici interpres, in opere Exercitationum ad Pandectas vel verbulo ejus meminerit. Ita Joh. Philipp. Datt in *Volumine de pace Imperii publ. Lib. 1. cap. 16.* Monasteria, Molendina, Vineas, pomaria securitate gaudere tradit, de domibus privatis, neque ibidem neque alibi opus laudatissimum agit, nec in illustris Hertii *Opusculis* quicquam, quod ad rem presentem faciat, repereris. Plerique alii perfunctorie eam materiam tractant, & miramur desultoriam Wehneri in *observat. pract.* Speideli in *Sylloge*, Befoldi in *Thesaur. practico*, atque qui quæ desiderari poterant addidisse videri vult, Dietherri in ea enucleanda operam. Plenius hanc rem in *Peric. IV. statutor. harmon. pract.* se discussisse refert Henr. Gisebert. in *Julian. harmon. tit. de Injur. §. 8. num. 307. seqq.* Verum hoc Periculum IV. typis nunquam exscriptum esse conjicit Dn. Præses in *Notit. Autor. Jur. Specim. II. num. 39. in fin.* ut neque inde quicquam

quam expectandum sit. Demum quæ Gryphiswaldiæ anno 1674. prodiit *de pace domestica disputatio*, maximam partem ad alia digreditur, & ubi intra fines Thematis continetur, rem ex principiis alienis definit.

II.

Causa neglectus partim ea videtur, quod leges Romanæ huic themati explicando non sufficiant, partim quod leges Germanorum universales & provinciales nunquam fere securitatis domesticæ meminerint, sed ejus vestigia quædam ex statutis urbium legenda sint quæ tanti visa non sunt Jctis nostratibus ut magnam in iis enucleandis operam ponant. Postquam vero AUGUSTISSIMUS REX ET ELECTOR SAXONIÆ, DOMINUS MEUS PER QUAM CLEMENTISSIMUS Edicto contra vindictam privatam & duella d. 15. April. 1706. publicato in violatores securitatis domesticæ severius animadverti voluit §. 7. 8. 12. nemo dubitabit, me operæ facturum pretium, si pro ingenii viribus in indolem securitatis domesticæ & modos eam violandi penitus inquisivero.

III.

Etenim Serenissimus Potentissimusque FRIDERICUS AUGUSTUS amore plusquam Paterno subditos complexus, perfectæ felicitatis summam, pacem omnigenam inter eos stabiliturus pro morbi inveterati altasque radices agentis nec leviora remedia admittentis modo acriorem & quæ malo evellendo sufficere possit, medicinam opposuit, qua singulari Numinis beneficio effectum est, ut probus quisque vitæ, valetudinis, famæque & existimationis suæ securus sub CLEMENTISSIMI PRINCIPIS tutamine Deo Reip. sibi que vivere & egregiis facinoribus inclarescere possit, ut vasalli militesque Regii arma non in sui invicem sed in hostium perniciem gerant,

rant, ut qui artibus togatis incumbunt ab omni feritate alieni serio pacem cogitent, demum ut omnes discant potissimum subditorum officium esse, ut tutelam & defensionem sui, juriumque vindicationem a Principe expectent, neque temere in jura Majestatis, quæ omnia ad duo summa capita *defendendi & regendi* subditos revocantur, involent, denique temerariam & contra Imperantis prohibitionem tentatam fortitudinis ostentationem non virtutis sed flagitii rationem habere: Quo ipso evenit, ut Academiæ, & imprimis hæc alma nostra, quæ olim violentiæ perniciosæ & profligatæ licentiæ theatrum habitum fuit, jam tranquilla Sapientiæ, Prudentiæ & musarum sedes conspiciantur. Servet Deus MAXIMUM PRINCIPEM cum PROLE SERENISSIMA, faciatque ut sub sceptro Ipsius gloriosissimo Ecclesia Provinciæque subjectæ floreant, & nova indies felicitatis incrementa sortiantur.

IV.

Perquam vero oportuna in argumentis ejusmodi obscurioribus methodus videtur, si indagatio historica exactiori rei tractationi præmittatur. Quamobrem non mirabitur Lector, si definitionem securitatis domesticæ ad paginas posteriores rejectam videat. Originem ejus multi ex jure & moribus Romanorum requirunt, quia *l. 5. pr. §. 2. §. 5.* dicitur, legem Corneliam de injuriis competere ei, qui domum suam vi introitam esse dicat. Domum vero accipi non propriam duntaxat, sed in quacunque quis habitat vel hospitatur, dummodo non momenti causa. Sola meritoria vel stabula excipi. idemque repetitur *L. 23. ff. eod. & §. 8. Instit. de injur.* (Ubi obiter notandum, Julium Paulum, quando *Lib. V. recept. sentent. tit. 4. §. 8.* Legis Corneliæ contenta recitat, nullam violentiæ, sed directariorum mentionem facere,

generis hominum fraudulentis & faculariis affini, qui clanculum in ædes alienas se insinuant.) Porro quia nemo de domo sua in jus vocari debet; etenim domus tutissimum cuique refugium atque receptaculum est isque qui inde in jus vocaret, vim inferre videbatur *L. 18. ff. de in jus voc.* Sed & si is, qui domi est, interdum in jus vocari posset, tamen de domo sua nemo extrahi debebat *L. 4. §. 5. ff. de damn. infect.* *L. 21. ff. de in jus voc. L. 103. ff. de reg. jur.* Itaque qui hominibus armatis possessorem domo agrove suo, aut navi sua deiecerit, ædes alienas aut villas expilaverit, effregerit, aut seditione vel concursu expugnaverit, lege Julia de vi publica; si sine armis, de vi privata tenetur & pro ratione circumstantiarum capite punitur, *L. 3. §. 2. C. 6. L. 11. pr. ad L. Jul. de vi publ. L. 5. ad L. Jul. de vi privata.*

V.

Hæc, & si quæ sunt similia, legum Romanarum capita, utcunque speciem pacis domesticæ habeant, revera tamen eo non pertinent. Violentiam ædibus illatam ad injurias & vim prohibitam pertinere non negamus, criminis vero separati vel atrocioris rationem induere non perspicimus. Violenta in ædes alterius irruptio non magis injuria erat, nec gravius puniebatur, quam si quis aliquem pulsaverit; quodque in expugnatores ædium capite aliquando animadvertetur, ratio non ex loco sed ex modo requirenda est, si videlicet in turba & seditione vis commissa fuerit. Heic vero quarimus fundamentum criminis, quod ob loci circumstantiam a reliquis ejus generis delictis secernitur & poena graviori coërcetur. Quo pertinet elegantissima Molleri *ad P. 4. Const. 46. n. 5.* conjectura: Quod pulsationis, inquit, & verberationis tantum, non etiam domus vi introitæ mentionem facit hæc constitutio, id haud dubie ex hac causa factum,

factum, quod moribus nostris is, qui domum alterius
vi introiisse convincitur, non tanquam qui injuriam fe-
cerit, sed tanquam violator pacis privatæ seu domesticæ
Als ein Haus-Friedensbrecher punitur.

VI.

Quo ipso & iis, qui domuum sanctimoniam ad gen-
tilissimi superstitionem referunt, satis fieri putamus. Quan-
tumvis enim Cicero in oratione pro domo sua, sect. 41. post-
quam nihil sanctius, nec omni religione munitius quam
domum uniuscujusque civium dixisset, eam ipsam ratio-
nem statim subjungat: Heic aræ sunt, heic foci, heic Dii
penates, heic sacræ religionis ceremoniæ continentur,
hoc per fugium est ita sanctum omnibus, ut inde abripi
neminem fas sit. Et Sergius in Virgil. 2. Æneid. singula
ædium membra diis sacrata putet; Nihil tamen ibi de
speciali violatæ pacis domesticæ crimine. Nempe so-
lenne erat Romanis æque ac aliis gentibus, certas res
quas minime violari æquitas vult & reipublicæ interest
Sanctimonia quadam & religionis persuasionem munire.
Ita mœnia urbis ducto aratro aliisque ritibus semideo
dedicabantur; ita sepulchra diis manibus consecrabantur;
ita Numa Pompilius leges, quas ad populum ferebat a
Dea Egeria profectas seque felicibus ejus amplexibus
frui sungebat; & quæ plura in antiquitatibus Romanis
obtentus divinitatis reperiuntur exempla. Quis vero
Sanctiones de munimentis urbium & castrorum & se-
pulchris non violandis, deque legibus humanis religiose
custodiendis hodie cessare dicat, corruente licet divini-
tatis opinione? quemadmodum itaque præcipitato ju-
dicio legem 18. de in jus voc. rationem non habere Regne-
rus ad d. l. 18. pronunciat. Ita per inferius dicenda ista
disputatio ad nos non attinet. Sed neque Germani co-
hibere parietibus Deos, neque in ullam humani oris spe-
ciem

ciem affimilare ex magnitudine cœlestium arbitrabantur. Tacit. *de mor. Germ. cap. 9.*

VII.

Alii crimen violatæ pacis domesticæ præcis Germanorum moribus tribuunt, quibus non unus Juris Saxonici & Alemannici textus suffragari videtur. Ita Jure Saxon. provinc. *Lib. 2. art. 13.* & Jure Alemann. *cap. 115. num. 10.* inter eos quibus capitis pœna imminet, etiam referuntur: Die den Friede brechen. Ita *Lib. 3. art. 78.* disponitur: Seinem wegfertigen Gesellen und seinem Wirth/ da er geherberget ist gewest / und seinem Gast / und wer zu seinen Gnaden fleucht / dem soll ein jeglich Mann helfen wider allermänniglich / auff daß er sich erwehre unrechter Gewalt / und thut daran wieder seine Treue nicht. Verum ex textibus prioribus, qui de pace in genere loquuntur ad speciem ibi non nominatam tuto argui nequit. Posterior vero textus separatim violatæ securitatis domesticæ crimen non supponit, sed moderamen inculpatæ tutelæ declarat, ubi perinde est, an quis in ædibus meis salutis præsidium quærat, an auxilium meum in media platea imploret. Carpzov. *P. I. Quest. 32. num. 1---13.* neque certum est locutionem istam: Zu seinen Gnaden fliehen id denotare, quod vult *Gloss. Germ. ad d. art. 78.* Das ist / der in seine vier Pfähle fliehet. Quidni potius denotet refugium ad protectionem alterius, ubicunque demum is reminiunum feudi defendere liceat, nemo mirabitur, qui jura hospitalitatis apud præcos Germanos non ignorat. Vid. Tacit. *de M. G. cap. 21.* & Jul. Cæs. *de Bell. Gall. Lib. 6. cap. 23.* Hospites violare fas non putant, qui quaque de causa ad eos venerant, ab injuria prohibent, sanctosque habent. add. Cluver. *German. antiq. Lib. 1. cap. 19.*

VIII.

VIII.

Et ut distincte res intelligatur, præsuppono 1.) securitatem cuique innocenti non solum in domo sua, sed ubicunque ab aggressione iniusta, jure gentium præstari, pœnam vero insultus eo jure non determinari, 2.) eam securitatem idiomate præscio teutonico *pacis* nomine venire 3.) pœnam generalem violatæ pacis, *wenn gemeiner Friede gebrochen wird* / apud Germanos pro atrocitate delicti valde exiguum fuisse. Ita Tacitus *cap. 21.* luitur etiam homicidium certo armentorum & pecorum numero, recipitque satisfactionem universa domus. Et *cap. 12.* levioribus delictis pro modo pœna: equorum pecorumque numero convicti multantur. Pars multæ Regi vel civitati, pars ipsi qui vindicatur, vel propinquis ejus (ecce cædem inter leviora delicta relatam) exsolvitur. Neque pœnæ levitas ex raritate delicti descendebat. Quin potius teste Tacito *cap. 22.* crebræ, ut inter vinolentos, rixæ raro conviciis, sæpius cæde & vulneribus transigebantur. Alia itaque tantæ licentiæ causâ quærenda est; Sed nec aliam reperire licet, quam alte nimis animis impressam fortitudinis opinionem, quam ubique illibatam servare omni industria nitentur; hinc pro libertate, in qua Taciti ævo vivebant, vindictæ privatæ licentiam mordicus tuebantur, quæ ad nostra usque tempora ipsis extorqueri vix potuit.

IX.

Scilicet unica penes Germanos virtus & perfectio fortitudo bellica videbatur. Hinc tantus armorum amor, ut in consilium, ad negotia, nec minus sæpe ad convivia armati procederent, Tacit. *de M. G. cap. XI. & XXII.* nihilque nec publicæ nec privatæ rei nisi armati agerent. *cap. 13.* Hinc sponsus munera non ad delicias muliebres quæsita, nec quibus nova nupta comatur, sed boves &

B

fre-

frenatum equum & scutum cum framea gladioque sponsa; atque invicem ipsa armorum aliquid viro offerebat. vid. Tacit. *de M.G. cap. 18.* Hinc armorum interventu emancipabantur, de quo Tac. *cap. 13.* Ignavi vero & imbelles & torpore infames cœno ac palude, injecta insuper crate mergebantur Tac. *cap. 12.* Hinc, si civitas, in qua orti erant, longa pace torperet, plerique nobilium adolescentium petebant ultra eas nationes, quæ tum bellum aliquod gerebant. Nec arare terram aut expectare annum tam facile pervaseris, quam vocare hostes & vulnera mereri: pigrum quinimo & iners videbatur sudore acquirere, quod postis sanguine parare. Tacit. *cap. 14.* Quoties belli non erat occasio, venatibus, tanquam præludiis & Symbolis bellorum, aut otio magis indulgebant, quam ut rei agrariæ curam haberent. Tac. *cap. 15.* item Cæs. *de Bell. Gall. L. VI. cap. 23.* memoriæ reliquit: Vita omnis in venationibus aut in studiis rei militaris consistit. add. Cluver. *German. antiqu. Lib. I. cap. 43.* quin latrocinii in gentes finitimas vacabant, qua de re iterum Cæsar *d. lib. 6. cap. 23.* Latrocinia nullam habent infamiam, quæ extra fineis cujusque civitatis fiunt; atque ea juventutis exercendæ ac desidiæ imminuendæ causâ fieri prædicant. add. *observat. Halens. 6. Tom. VII. & Cluver. Lib. I. cap. 19.*

X.

Vim itaque offensivam non adeo leges publicæ quam opposita vis privata arcebat, nec tanta tum erat Principum autoritas, tamque eminens ac hodie Imperium, utpote qui autoritate magis svadendi quam jubendi potestate pollebant. Quædam nationes addictius regebantur, sed nondum supra libertatem, add. Hug. Grot. *de antiquit. Reipubl. Batav. cap. 2.* tantum igitur aberat, ut singuli adversus singulos arma sibi extorqueri paté-

paterentur, ut potius monomachia frequentissimus tum crimen alteri imputatum, tum innocentiam probandi modus in Judiciis per multa secula, postquam Germania Christo nomen dederat, superesset. Monumenta hujus rei in medium proferre nimis prolixum foret, idque jam præstitit *Vischerus* peculiari *de duello proviso & improviso* Commentario. Itaque loca quædam potiora solennitatem duelli judicis auctoritate indicti experientia allegasse sufficiet, videlicet *Schwab. Landr. cap. 170. — 175. Ordnung des Kampff-Rechts am Land-Gericht zu Franken in Goldastts Reichs-Satzungen Tom. I. pag. 236 seqq. Sächs. Land-R. Lib. I. art. 63. Weichb. art. 35. add. Jo. Christ. Becman. Vol. I. Disp. I. de Judiciis Dei cap. 5.* Neque solum futurorum eventuum præfagia inde capiebantur *Tacit. de Mor. Germ. cap. 10. in fin.* Sed & quod maxime mireris, quæstiones juris duello explorabantur. Ita cum sub Ottonum Imperio controversia enasceretur, utrum in successione legitima descendantium proximior remotiorem excludere debeat, conventus propterea edictus in arbitros compromisit; Rex autem rem magis inter gladiatores discerni iussit, & vicit pars, quæ nepotibus cum patris hereditatem tribuebat. *Conring. de Or. Jur. German. cap. 18. conf. Camerar. bor. succif. cent. 2. cap. 19.*

XI.

Abrogatis duellis judicis auctoritate indictis remanserunt privata, tam probandæ innocentiae causa ab obiecto crimine instituta, quam vel maxime ostendendæ fortitudinis, & elidendæ ignaviae, vecordia, timiditatis imputatæ, cujusmodi exprobratione nihil magis animos gentis armorum cupida irritare aptum est. Quantumvis vero demum sanctionibus pœnalibus licentia ista magis magisque cœrceretur, ad usque tamen patrum nostrorum memoriam duravit, ipsis decertan-

tibus & qui arbitrorum vel auxiliorum nomine actui intererant, facinus quanto fieri poterat studio celantibus, quo ipso quot viduæ, liberi orphani, orbique parentes effecti sunt, dici, numerarique vix potest.

XII.

Sed ut propius ad rem accedamus, diffidationes die *Fehden* oder *Befehdungen* præsupposita securitate domestica toleratas non fuisse necesse est. Etenim diffidatio erat denunciatio hostilitatis & extremæ persecutionis, cædium videlicet, incendiorum & direptionis bonorum, atque adeo procul dubio violationis securitatis domesticæ. Quæ denunciatio vel viva voce vel literis, vel signis, utpote scopis, carbonibus, hastis ferratis prærustis & sanguine tinctis, similibusque Symbolis omnimodam devastationem significantibus fiebat. Nimirum jam Taciti ævo suscipere tam inimicitias seu patris seu propinqui, quam amicitias necesse erat. *De mor. Germ. cap. 21.* & quamvis tum temporis non durarent implacabiles, sed certo pecorum numero offensâ lueretur, succedentibus tamen seculis inimicitias familiarum acrius & apertius exacerbatas credibile est, deque Batavis *Grotius d. l. de Germanis* vero *Hertius Opusculor. Tom. III. Disp. de herede occisi vindice Sect. 5. th. 7. seq.* testatur, nobilissimas familias quandoque penitus excisas, nullumque litium finem fuisse, quamdiu aliquis superesset, qui defuncti proximi causam posset suscipere; certe id tamdiu durasse, donec vindices jurejurando promitterent, se non amplius injuriam defuncti ulturos. Atque eandem ob causam familia mea, quæ ex gente *Wolffersdorfforum* derivatur, novum cognomen sortita est, referunt enim, iisdem diffidationum temporibus accidisse, quod cum duo (an ambo ex eadem *Wolffersdorfforum* scil. familia, an unus saltem, nescio) ejusmodi bella privata adven-

sus

fus se invicem per longum temporis spatium maxima cum utriusque pernicie absque ullo fere fine gererent, eorum unus harum inimicitarum pertæsus finem tandem imponendum esse judicaverit, & compositionem amicabilem primus obtulerit, eamque ob causam cum descendentibus suis in perpetuam rei memoriam cognomen *derer von Ende* consecutus sit.

XIII.

Ista reconciliatio ut plurimum oblato equorum vel pecorum numero a familia læsi aut occisi impetrabatur, postea certa pecuniæ summa, qualis hodieque in Saxonia heredibus ejus, qui culpa nostra aut a nostro animali occisus est, solvi solet, atque *Weregeld*, *Widrigild*, *Sühngeld* / *Friedgeld* r. appellatur. Nempe pars multæ Regi vel Civitati, pars ipsi qui vindicatur, vel propinquis ejus exolvebatur, docente Tacito *cap. 12.* priorem Speciem *Sühn* vel *Friedgeld* / posteriorem *Wehr* *geld* & *Manngeld* vocari putat Schottelius *von der teutschen Hauptsprache* / sed absque ratione, sibi que ipsi contrarius. Etenim *Friede* & *Sühne* pacto æque ac jussu judicis nitebatur, de quo paulo inferius. Circa Quantitatem in diversas sententias abeunt Interpretes, vid. Schilter. *ad Pand. Exercit. XIX. th. 14--33.* & Carol. du Fresnoie *Glossar. voc. Wera, Weregeld, Widrigild. p. m. 1398. seq.*

XIV.

Quodsi ulterius per conjecturas progredi liceat, Guarranda etiam, *die Gewähr der Klage* ex hoc themate requirenda erit. Eam ab initio propter causas sanguinis inventam esse plerique, alter alteri succincentes, tradunt, at genuinum fundamentum nemo, quod sciam, exponit. Planam vero rem fieri putamus, si ex Tacito atque ex supra dictis §. 10. 11. 12. 13. notemus, agnatis occisi vel vulnerati vindictam incubuisse, eos tamen accipro quasi

quasi pro defuncto pretio hostilitatem eiurasse atque in gratiam cum lædente rediisse, satisfactionem universæ domui cesfisse; Tacitus *cap. 21.* Fac ergo unum pluresve agnatorum, sed non omnes cum lædente pactos esse & satisfactionem recepisse; neutiquam hic a reliquorum agnatorum insultu tutus erat, nisi præstationem indemnitate ab iis, quibus cum transigebat, stipularetur. Sed & ipsos transigentes proprio nomine, se injuriam non ulturos porrecta dextra scriptave cautione promississe, formulæ veteres Marculphi aliorumque & Strauch. *amænitat. Jur. Canon. semestr. 2. eclog. 9. cap. 15.* docent. Et rem totam confirmat *Sächs. Weichb. art. 85. & 89.* Hæc itaque præstandæ Warandæ necessitas ad indemnitate adversus accusationem judiciale aliorum, quin & ad actiones civiles producta fuit. Cui bono, ii viderint, qui tam amplas extensiones invalescere passii sunt. Conf. Coler. *P. I. Decif. 109. ibique addition.* Berlich. *P. I. Concl. 19.* de vocis etymo agit Hert. *L. I. Paræm. Germ. 18. §. 2.* & du Fresne *Glossar. voce Warantus.*

XV.

Tam perditis moribus supra §. 12. *sub fin.* descriptis obviam ituri Principes, nullum remedium, cui quidem malum cederet, invenire poterant, itaque curæ Ecclesiæ temperandum committebant, quod tolli statim non poterat, id vero cceptum, si Strauchio credimus, anno 1031. in Aquitania, ac in Concilio Lateranenfi circa annum 1179. ubi 1) die Jovis, Veneris, Saturni & Solis per singulas hebdomadas induciæ s. treuga Domini obtentu religionis fanciebatur, vid. *Sächs. Land-R. Lib. 2. art. 66. §. Heilige und gebundene Tage x. Schwab. Land-R. cap. 4.* quinam vero sint *heilige und gebundene Tage* intelligimus ex *cap. I. X. de Treuga & pace.* scil. ab Adventu Domini usque ad octavas Epiphaniæ, & a Septuagesima usque

usque ad octavas Paschæ. His postea sub Urbano II. Pont. Max. tempus a primo die rogationum usque ad octavas Pentecostes additum fuit, Strauch. *d. Semestr. 2. Eclog. 9. cap. 15.* Sed & alia atque alia pro locorum diversitate, puta: omnia festa Beatæ Mariæ cum precedente die & subsequente, Sancti quoque Joannis Baptistæ & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli & omnium Sanctorum festa omnia. vid. Gonzal. Tellez *in notis ad d. cap. 1. de treug. & pac. n. 9.*

XVI.

Alterum diffidationum temperamentum non multo recentius erat pax perpetua inermibus personis, præcipue Sacro negotio vel rusticationi operam dantibus indulta, qua de re extat *cap. 2. X. de treug. & pace*: ubi Alexander III: innovamus autem, ut Presbyteri, Monachi, Conversi, peregrini, mercatores, rustici euntes & redeuntes & in agricultura existentes, & animalia, quibus arant, & quæ semina portant ad agrum, congrua securitate lætentur. Comparari meretur *Sächs. Land-N. d. art. 66. Lib. 2.* ubi Imperatoriæ auctoritati pax inermibus indulta tribuitur, & rustici quidem ac mercatores omittuntur, contra Judæi & fœminæ connumerantur: *Alle Tage und allezeit sollen Fried haben Pfaffen und geistliche Leute / Magde (i e. virgines) Weiber und Jüden an ihren Leib und an ihren Gut.* At jus Provinc. Alemann. *cap. 194.* mercatores huic immunitati restituit, & rationem addit: *Die Leute / die hievor genennet sind / die sind darum genennet sonderlich / daß sie selbst nicht wehr haben.* In Recessu Imperii paulo ante diffidationes plene eliminatas anno scil. 1442. promulgato Judæi & fœminæ iterum prætermittuntur, contra reponuntur mercatores & rustici, superadditis vinitoribus, aurigis, gravi morbo decumbentibus, puerperis & Land-
süh-

föhren S. Landföhren / vulgo circumforaneis. In tam diversa personarum commemoratione mysterium quærere per me cuilibet integrum esto. Id vero notari meretur, non quosvis, sed solos religionis causa peregrinantes, Pilger in *d. cap. 2.* innui, prout recte monet Gonzal. in *notis ibid.* & clarius indicat allegatus Imperii Recessus *d. §. 6.*

XVII.

Cum primis necesse erat, ut recitatæ personæ perpetua pace gaudentes ita se gererent, ne quis de ipsis suspicandi vel metuendi causam habere posset; si secus agerent, privilegio excidebant. Ita diserte Sächs. Land-R. *Lib. 3. art. 2.* Pfaffen und Jüden die Waffen führen / und nicht geschoren sind nach ihren Rechten / thut man ihnen Gewalt / man soll ihnen das verbüßen als andern Låyen / denn die sollen keine Waffen führen / die unter des Königs Frieden begriffen sind. *add. Lib. 2. art. 71.* adhuc arctius eorum privilegia constringit Jus Alemann. *cap. 195.* (cæterum cum Saxonico plane conveniens) ne obijci possint, si quis eos offendat in lupanari aut cenopolio, aut si propria ipsorum culpa lædantur.

XVIII.

Hanc perpetuam securitatem non difficile erat ad vicos extendere, præsertim cum Jus Canonicum eam templis, monasteriis, & cæmeteriis vindicaret, & per spatium XXX. passuum Ecclesiis, atque LX. monasteriis circumjectum proferret, Strauch. *d. cap. 15.* Sed & alia ratio accederet, quod vicus sit mansio inermium minime munita, agriculturæ tamen, & sustentationi omnium civium maxime necessaria, cujus devastatio nemini proficua, omnibus noxia, atque adeo non fortitudini sed temerariæ proterviæ annumeranda sit, quippe cum servile rusticorum genus tum temporis armis

armis tractandis planè ineptum fuerit. Eadem ratio san-
cta esse volebat aratra & molendina. Qua in re iterum
amice conspirat Jus Germanicum utrumque Sächs.
Land=R. Lib. 2. art. 66. & Schwáb. Land=R. cap. 194. ubi
nescio an consilio an incuria factum sit, quod in d. cap.
194. legatur: und jeglich bedarf/ pro: jeglich Dorff/ quod
scil. vicis quam maxime indigeamus. Ex eadem ratio-
ne derivandum videtur, quod rapina in molendino vel
circa aratrum commissa durissimo crurifragii supplicio
vindicata fuerit Schwáb. Land=R. cap. 115. §. 4. Sächs.
Land=R. Lib. 2. art. 13.

XIX.

Verum hæc omnia ad securitatem cujusque domus
necquicquam referri possunt, necdum enim pax burgen-
sis perpetua publica que lege stabilita erat, sed in prover-
bium abierat Burgos pace non gaudere. Notatu dignis-
simi sunt utriusque Juris Germanici textus. Sächs. Land=
R. Lib. 3. art. 8. Schwáb. Land=R. cap. 193. ubi proverbium
de burgis & principibus pace non gaudentibus non nisi
quantum ad principes refutatur, nec argumento quidem
universalis. De pace Burgenfi vero ita videtur: Diffi-
dationibus impune grassantibus familiæ si ampliores es-
sent, singulæ, aut si tenuiores, plures arctiori fœdere
conjuncta castra s. burgos (in recentiori significati,
qualis in textibus supra adductis reperitur, conf. Illustr.
Hert. Paræm. Juris German. X. Lib. 2. non in antiquiori, ubi
burgum non nisi sepimentum aut locum sepimento cin-
ctum denotat. vid. Cluver. German. antiq. Lib. I. cap. 13. sub
fin.) contra invasiones aliorum extruebant, commune
uxorum, liberorum & bonorum receptaculum, ipsorum-
que patrum familias refugium. Quod negotium ma-
ximi momenti, maximique periculi, si qua inter coha-
bitantes discordia oriretur, non sine prudente circum-
spe-

spectione, prout Germanæ gentes præ aliis providæ & solertes erant, suscepisse, credendum est. Itaque pactis firmabant concordiam, & ad eam sanctius custodiendam non minus spe lucri se invicem alliciebant, quo Ganerbinatus & conventiones de bonis ad extraneos non transferendis referri debent, quam severitate animadversionis familiam adigebant, qualia pacta in universum nomine Pactus aut Pacis Burgenfis indigitabantur, cujus memorabile exemplum Hering. *de Jur. Burgor. cap. 1. n. 739. seqq.* suppeditat. add. Wehner. *observ. Pract. & Befold. Thesaur. Pract. voce: Burgfried n. 93.* Enimvero cum securitas singularis Burgo quæsita ex pacto descenderet, eam tabulis publice affixis, quas salvaguardias vocant indicari oportuit, in quibus genus supplicii quod violatores manet, & plerumque manus amputatio est, depictum cernitur, alibi sola vox **Burgfried** inscripta legitur, pœna enim hodie sat nota est, quamvis rigor ipsius ut plurimum mitigetur. add. Carpz. *P. I. Quæst. Crim. 40. n. 30. -- 35.* Solennitates in Curia Anglicana adhiberi solitas, & vel solo apparatu terrorem incutientes describit Jac. Döplerus *in theatr. supplicior. P. I. cap. 1. n. 130. seq.*

XX.

Ex dictis constare puto: Pacem Burgensem generali lege olim non stabilitam fuisse nec eo pertinuisse si burgus oppugnaretur, neque si extraneus burgarium male haberet, sed si ganerbiorum domestici inter se depugnarent, quæ quidem res ad modos violandi pacem domesticam plane non pertinet, & si vel maxime Pax Burgenfis jam olim, prout nunc est, lege publica stabilita fuerit, inde ad pacem domesticam non recte arguitur; in burgo enim vel aula pacem burgensem quilibet in quolibet, non in solo principe vel Domino lædit, at pacem domesticam a cohabitantibus regulariter violari
non

non potuisse infra ostendemus. Plura de pace Burgenſi & Ganerbinatibus commentati ſunt Datt. *de pac. publ. Libr. I. cap. 16.* Stryk. *de Succesſ. ab inteſt. Diſſertat. IIX. cap. 8.* quæ ad inſtitutum noſtrum non pertinent.

XXI.

Succedebat Pax municipalis, Weich- oder Stadt-
Friede / quæ duo Synonyma fuiſſe, & Vic / idem quod
Vicus, denotare Schottelius *de Singularibus & antiquis Ger-
man. Juribus cap. 9. §. 6. & 7. & cap. 10.* oſtendit. Ea vero
paciſ & ſecuritatiſ ſanctio derivata eſt a pace Eccleſiarum;
valde enim probabile & annalibus Germanorum con-
veniens eſt, urbes primitus ab Episcopis excitatas fuiſſe,
eosque pacem conſenſu Imperatoris vel Ducum ibidem
edixiſſe. Huc imprimis facit textus Weichbildi Saxon.
art. 9. Darüber ward ſihn von ihm St. Peters Friede
von Gottes wegen gewircket und gegeben mit einem
Creuz / das iſt noch das Urfund / wo man neue Städte
bauet oder Märkte machet / daß man da ein Creuz ſezet
auff dem Markt / durch das man ſehet / daß Weichfried
da ſey / und man hencket auch da des Königes Handſchuch
daran / durch das / daß man ſehet / daß es des Königes
Wille ſey. Quid vero proprie ſub voce paciſ municipi-
aliſ intelligatur, nondum ſatis certum eſt. Schottelius
d. cap. X. §. 2. eſſe ait *juſ illud* paciſ in vico, quo fruebantur
ii, qui erant liberi, ſeu in libertate conſtituti. Quod-
nam vero *ju� illud*? ex textu ſubjuncto, Weichb. *art. 4.*
conjicio, Schottelium intellexiſſe præſumptam libertatem
eorum, qui per annum & diem in urbe habitaverant,
ne aliis ipſos in ſervitutem temere revocare liceat. At
Hahniiſ *ad Weſenbec. tit. de vi publ. n. 3.* paciſ municipia-
lem ab iis violari dicit, qui vigiles in excubiis ſtantes pul-
ſant vel verberant. Res forte non ita difficilis: municipi-
a & illorum incolæ nec non commerciſ cauſa adveni-
entes

entes immunitate fruebantur, ne quis intra mœnia vim
 ipfis quocunque modo inferret, five id in foro, five in
 platea, five in domibus fieret. Eam vero prohibitionem
 exteros potiffimum coërcuiffe puto. Interim fufficit
Dorf-Burg- & Weichfried cum pace domestica, quatenus
 hæc gravioribus pœnis communitur, quam fi quis in pu-
 blico vim patiat, nihil commune habere, & quid opus
 fuiffet personas quasdam domo non egredientes, videli-
 cet puerperas & ægrotos specialibus sanctionibus tutas
 reddere, fi quævis domus omnimoda securitate gavi-
 fa effet.

XXII.

Et ut verborum compendium faciam, securitas vul-
 garis cum perexigua effet, & mulcta pecuniaria expiari
 poffet, sub comminatione gravioris pœnæ certis perso-
 nis vel locis eminentiori modo indulgebatur, eaque vel
 temporaria erat, vel perpetua, illa treuga, hæc pax, pri-
 sco vero Germanorum idiomate utraque **Friede** voca-
 batur. Utraque vel legibus Ecclesiasticis vel secularibus
 vel iudicis juffu vel partium conventionem indicebatur.
 Prima Treuga Domini, **Gottes Friede / St. Peters
 Friede / Weichb.** art. 9. altera **Königs Friede / Sächf. Land-
 N. Lib. 3. art. 2. & 7.** (atque hæc ipfa est, quæ in jure Sve-
 vico Provinciali *cap. 194. der andere Friede* dicitur, quate-
 nus fcilicet paci ab Ecclesia introducta postponitur) ter-
 tia **gewirkter Friede / Sächf. Land- & N. Lib. 2. art. 4. & 14.
 Lib. 3. art. 20. & 36. Lib. 1. art. 63.** quæ aliquando non absque
 ritu foenni peragebatur. **Sächf. Land- & N. Lib. 3. art. 56.**
 quarta **Gelobter / &** (quia ut plurimum iuramentum ac-
 cedebat) **Geschworner Friede. Sächf. Land- & N. Lib. 3.
 art. 9. Lib. 2. art. 71. Weichb. art. 85. Schwab. Land- & N. cap. 139.
 & cap. 192. n. 2.** atque hæc duæ posteriores, quatenus ad reos
 criminum referuntur, revera erant **salvus conductus das
 fihere**

sichere Geleit/ quo quis non solum ab incarceratione sed
vel maxime ab assultu privato læsi aut cognatorum ejus
tutus præstatur, unde quoque datur zu recht und
vor unrechter Gewalt; addita conditione; daß er sich
auch geleitlich verhalte / quæ hodieque literis salvi con-
ductus inferuntur. Pœna pacem eminentius ita dictam
violantium ecclesiastica erat excommunicatio, secularis
in præsentem regulariter gladius, in absentem bannum,
die Acht / vid. cap. 1. X. de Treug. & pac. Sächs. Land = R.
Lib. 2. art. 13. Lib. 3. art. 9. Schwab. Land = R. cap. 115. num. 10.
cap. 195.

XXIII.

Ultimum diffidationum temperamentum erat, ne
quem ex improvise adoriri liceat, sed ut minimum inter
diffidationem, quæ ad domicilium ordinarium fieri de-
bebat, & violentiam triduum intercedat. *Aur. Bull. cap. 17.*
ibique Rumelinus, Limnæus, Arumæus. Neque per-
mittebantur, nisi judice prius de justitia administranda
implorato, quod ultimum requisitum profecto dicis
causa adhibitum fuisse videtur: vel enim sententia lata
non fuit, vel fuit. Priori casu expectari debuisset; po-
steriori res decisa erat, neque ergo ad arma redeundum.
At nec expectandam fuisse sententiam ex Recess. Imper.
de anno 1442. §. 1. discimus, verb. und ihm solch Recht viel-
leicht nicht so bald/ als er wolt oder begehret/ gedeyen oder
wiederfahren möchte. Demum saluberima Maximili-
ani Constitutione pacem publicam anno 1495. & 1500.
plene stabilitam & anno 1521. a Carolo V. firmatam esse,
notissimum est.

XXIV.

Jam, puto, constabit, enumeratas pacis s. securitatis
eminentioris species nullam cum pace domestica cogna-
tionem habere, quamvis a plerisque interpretum cum
ea

ea confundantur. Hujus vero origo urbibus quibusdam potentioribus debetur, quas reliquæ, quatenus autonomia pollebant, vel eandem affectabant, imitatae sunt, & inter illas quidem agmen ducunt Magdeburgum, Colonia ad Rhenum atque Lubeca. Sanctio Magdeburgica prisca extat im Weichb. art. 88. Belagerung um eines Mannes Haus / Nothzögung und gewaltig Heimsuchung (alibi Hausfuchung vocatur Weichb. art. 37. & 38. non in sensu hodierno, quasi inquisitio rei furtivæ in loco suspecto, sed violenta invasio, quemadmodum etiam mit Kampff ansprechen / & mit Kampff antworten ipsum certamen denotabat) richtet der Burggraff und nicht der Schultheiß. Mag man die Heimsuchung beweisen mit Schlägen und Stößen / und mit zerhauenen Zimmer ic. In Statutis & Concordatis Coloniensibus anno 1437. reformatis & jurejurando confirmatis *sub tit. Reformation der alte Recht und Morgensprachen Art. 84.* placuit: Wer binnen Nachts oder Tags freventlich in des andern Haus gienge / und den also in sein selbst Hause schlige oder wundete / den soll man mit dem Schwerdt richten nach Erkänntniß des Gerichts. Et *artic. 88.* Wäre aber Sach / daß nachmahls einige Leut / sie wären wer sie wären / einiger Bürger oder Eingeseßenen Geistlichen oder Weltlichen Personen / sein Haus gewaltiglichen auffschlugen / und sein Haab und Güter allda nehmen / oder daß jemand den andern / anders mit Gewalt boven der Stadt Recht und Gericht überfiel / wie sich das zutragen würde / es wäre Tag oder Nacht / daß man von allen solchen Leuten nach Erkänntniß des Gerichts offenbahrlichen mit dem Schwerdt richten soll / quæ P. 2. art. 19. & 21. declarantur, ut eum quem quis noctu januisque clausis in domo sua repererit, impune occidere liceat; adjecta ratione: Denn ein Hausherr oder Hausmann soll in seinem Hause

Hause also frey seyn/ als ein Käyser in seinem Lande. Posse vero civium aedes vi effringi si civitatis interfit & senatus ita decreverit. Legem Frisiorum Ruffingicam eodem tempore scriptam exhibet Gryphiander *de Weichbild. Saxon. cap. 76. n. 10.* Denique Jus Lubecense *Lib. IV. tit. 8. art. 5.* Wann einer vorfesslich mit seinen Helffern und Helffershelffern in eines Bürgers Haus siele und schlage den Wirth oder sein Weib/ Gesinde/ Inwohner oder Gast/ und wird betroffen/ der soll an seinen freyen Höchsten gestrafft werden mit allen denen/ die die Gewalt üben helfen.

XXV.

Inter noviora statuta eminent Hamburgense *P. 4. Art. 51.* Der einen andern in seinen eigenen oder eines Bürgers oder Einwohners Hause vorfesslich überfallt/ und demselben allda Frevel oder Gewalt thätlich anfüget/ der soll nach Befindung des geübten Frevels oder Verge- waltung an Leib oder Leben/ oder mit ewiger Verfestung gestrafft werden. Et *Magdeb. Willkür. P. 4. art. 21.* Wer Haus= Frieden bricht/ oder da jemand dem andern in dem seinen mit der That vorfesslich muthwilliger weise Gewalt thut/ oder dem andern bey Tage oder Nacht sein Haus auffstöset/ der soll der Stadt fünf und siebenzig Mark geben/ oder nach Gelegenheit seiner Verbrechung mit Verweisung auch wohl gar am Leib und Leben ge- straffet werden. *x.* Comparari meretur Statutum Ultra- jectinum, quo poenam capitis subit, qui in aedes alienas vi irruerit, Dominumque vel inquilinum male multa- verit vel expulerit. Nec non *Loccenii collectio Legum Sveciae Provincialium Tit. VIII. & Legum Civitatum Tit. IX. pas- sim.* Neque dubito fore, ut in *Jure Danico Christiani V. Hafniae 1699. ab Henrico Wegborst latine edito*, dummodo ad manus esset, multa ad nostrum institutum facientia re- quiri possint.

XXVI.

XXVI.

Neque tamen nimiam in colligendis statutis operam poni necesse est, postquam ex allatis aliisque haud difficulter conijcere licet, securitatem domesticam natales suos debere urbibus quibusdam potioribus, indeque a reliquis alibi sanctione expressa alibi tacite arreptam & usurpatam, sed novioribus Imperii Romano-Germanici legibus diserte comprobata non fuisse. Quemadmodum enim urbium potentia Imperatori & Principibus ab eo tempore, quo istae in libertatem se vindicabant, suspecta semper & exosa fuit, ita leges permultae, eaque alias optima, quae privilegii rationem habebant, & civibus earum singularem praerogativam habebant, eo quidem modo ab Imperatoribus prope invitis confirmatae sunt, verum in legem Imperii Germanici universalem non transierunt; unde forte factum, ut interpretes hodierni pacis domesticae indolem peculiarem susque deque habeant, nisi qua ad leges de injuriis & vi publica privataque deflectit, ubi vocabuli ut plurimum, rarissime ipsius rei mentionem faciunt. Inde quoque esse videtur quod in Commentariis seculo XVI. editis severior huic crimini vindicta applicetur, quam in novissimis, quia illo tempore major legum Germanicarum & Consuetudinum, quam quidem nunc, autoritas erat.

XXVII.

Securitatem sive perpetuam sive temporalem idiomate Germanico pacem vocari supra §. 22. dictum est, unde *Kirchen = Weich = Burg = Strassen = Haus = Friede*. Ita de delinquentibus quibusdam dicitur: *die sollen keine Friede haben*. Ita munimenta etiam levisima & repellendae vi hostili minime sufficientia, sed saltem promiscui ingressus hominum vel pecorum arcendi causa posita, v. gr. *sepes, parietes ex luto, plancae &c. Schilt*.

Ex. 20.

Ex. 20. eb. 62. quibus horti, agri vel prata cinguntur, in vicinia nostra eine Befriedigung appellantur, alibi Fried-
Häger/ de quibus Datt. de pac. publ. Lib. I. cap. 16. Sonder-
lich pflegt man am Bodensee das Wort FRIED vor
eine Sicherheit und Verwahrung der Privat-Güter zu-
gebrauchen/ und allein diejenige Zaun/ Einfahrten /
Hagstall u. Fried-Seulen/ Fried-Hag/ Fried-Thor
zunennen/ welche einzeln liegende Gründe gegen einander
von den Allmeinden oder von der Landstrafz abscheiden /
vor Einbruch des Viehes befrieden/ und vor fremden
Leuten beschließen. In statutis Coloniensibus dicitur
Freiheit. vid. *supr.* §. 24.

XXVIII.

Jam ad definitionem, quæ quidem ut omnibus sta-
tutis conveniat, formari vix potest, quia passim aliæ at-
que aliæ circumstantiæ ad formam hujus delicti requiri
videntur, v. g. ut fiat coadunatis hominibus, ut pater
matervefamilias injuria in corpus afficiatur &c. Verum
cum aliquando species eminentior tantum describatur,
& in materiis ab arbitrio humano dependentibus con-
ceptum rei ex eo, quod plerisque speciebus convenit,
formasse sufficiat, securitatem domesticam describo:
SANCTIMONIAM STATUTIS VEL CONSUVETUDINE
ÆDIBUS PRIVATIS QUIBUSCUNQUE TRIBUTAM,
QUA ANIMO HOSTILI EAS OPPUGNANTES AUT
IRRUENTES ET INHABITANTIBUS EORUMVE DO-
MESTICIS AUT AB INHABITANTE RECEPTIS
INJURIAM REALEM INFERENTES GRAVIORI
POENÆ SUBJICIUNTUR. Violatio vero securitatis
domesticæ est CRIMEN QUO ACTUS HOSTILIS AD-
VERSUS ÆDES PRIVATAS ANIMO IISDEM AUT
INHABITANTIBUS, AUT AB HIS RECEPTIS NO-
CENDI SUSCIPITUR.

D

XXIX.

XXIX.

Quando SANCTIMONIAM dico, non qualitatem sacram, cultusve religiosi debitum, sed immunitatem ab hominum injuriis eminentiorem intelligo eodem sensu, quo sub Imperatoribus Christianis muri & portæ civitatum res *sanctæ* vocabantur §. 10. *Inst. de R. D.* ibique Interpretes, præsertim Vinn. in *Comment.* Eam STATUTIS vel CONSUETUDINI originem debere, ex dictis liquet, iis enim in locis, qui lege expressa destituuntur, & gravius tamen in temeratores pacis domesticæ animadvertunt, non nisi consuetudo allegari potest.

XXX.

Hæc sanctimonia ædibus PRIVATIS tribuitur; publicæ vel pace sacra aut burgenfi gaudent, vel certe earum temeratores nunquam mitius, ac si ædes privatas violassent, puniuntur. Quodsi privatus partem ædium publicarum inhabitet, pacis domesticæ compotem esse dubitari non debet, & in genere: quoties privatas ædes nuncupo, publicas non excludo, nisi quatenus iis majori securitate prospectum & pacis domesticæ sanctio supervacanea est. Quando vero quascunque ædes dico, omne id intelligo quod inhabitatur, etiam tuguria, speluncas, cellas, molendina cujuscunque generis, & na-ves. Confirmant hanc extensionem leges Jutarum *Lib. 2. cap. 32.* *Wor ein Man zyn telt upfleit, edder eine Grufft upwerpet, edder van Strucken unde ryfen eine Hütte macket, dar be zyn gudeken inne gebracht, sine beschuttinge und waninge darinne hefft, dar mach men an em begahn Herwerck (dat is gewelt) asse wen be een egen bus bedde: Also is idt gelicker gestaldt mit einem Schepe, dat ein man heft beladen mit seiner fare Kaafte (id est) mit seinem Gude.* Idque adhuc magis extendunt Leges Scaniæ *Lib. 5. cap. 17.* Si quis aggrediatur aliquem & occidat eum vel in ejus domo, vel in fun-

fundo, vel *in campo*, ubi vel fixa lancea, vel sella posita, vel erecto clypeo sibi hospitium quietis elegerit, præter justam homicidii satisfactionem XL. marcas Regi, XL. solvet consanguineis interfecti. Verum quæ de campo dicuntur regulariter non attenduntur (Conf. Jus Suec. Provinc. tit. 8. cap. 37.) scil. fundamentum decidendi habitatio præbet. Tentoria, tuguria &c. quando inhabitantur, huc pertinent; atque adeo etiam horrea, vineæ, horti, stabula, *Bergfeller* / quales Ileburgum, wurzena, Jessena, Schmideberga, aliaque oppida, quæ feliciores in braxando successus experiuntur, ostendunt. Si non inhabitentur, ad pacem domesticam non pertinent, nisi horrea, horti, stabula, domui contigua sint, & maxime, si ad ea aditus non nisi per domum pateat, vel hortus domum cingat, ubi januam horti vel sepem vi fregisse violatio pacis domesticæ omnino habetur. add. *Mynsing. Cent. IV. obs. 69.* Idemque de apotheca, taberna mercatoria, officina opificiaria, balneo & sim. pronuntiandum est. Conf. Cardinal. Tusch. *Lit. D. conclus. Præf. 69. seq.* Dissentit quodammodo Jus Svecicum Provinciale *Tit. 8. cap. 3. § 43.* Quod enim meritoria & stabula domus appellatione contineri neget Ulpianus *Leg. 5. §. 5. de injur.* id inde erat, quod meritoria non inhabitarentur, at hoc hodie secus se habere recte observavit Anton. Matth. de Crimin. *Lib. 48. tit. 4. cap. 4. n. 4.*

XXXI.

Utrum vero & ambitus s. spatium, quod domum cingit circuitumque publicum aut privatum præbet, ex quo domus insulæ appellabantur *Bud. ad l. sed addes. §. si inquilinus ff. locati, p. m. 668. Brissón. de V. S. voce: Insula.* eadem sanctione munitum est? non putem, nisi hoc spatium circumcirca pariete vel sepimento claudatur, etiam si dissentiant alii Jure Saxon. Provinc. *Lib. 2. artic. 66.*

moti, unde vix quicquam, quod quidem huc pertineat, exsculpi potest. Quemadmodum nec tum violatur pax domestica, si quis inhabitantium in ipso limine vel ostio ædium stans a prætereunte male multetur, quemadmodum etiam statutum Ultrajectinum interpretatur *Ant. Matth. d. l. n. 6.* Utcunque enim janua domus exterior pro parte domus habenda sit, non tamen irruisse in ædes dicitur qui vel limen non tetigit vel in eo substitit, idque vel maxime, quia in pœnalibus & odiosis quam potest strictissima interpretatio capi debet.

XXXII.

De Cauponis quid dicendum? Statuta pleraque in mitiorem partem inclinant: Ita jure Hamburg. supra allegato: *Der aus bösen Vorsatz und vorbedachten Gemüthe einen andern eigenthätlich in einem Gast-Hause oder Krüge überfällt und beleidiget / soll in 200. Reichsthaler Straffe den Gerichts-Verwaltern verfallen seyn / und kan er die nicht bezahlen / so soll er dieser Stadt und Gebiethe / biß er solchen Bruch erleget / sich enthalten.* Et jure Lubecensi: *In offenen Krügen aber / ob sich wohl Schläge mit dem Wirthe / seinem Weibe / Gesinde / und liebenden Gästen zutragen / so ist doch daran kein Hauß-Friede verbrochen / es wäre dann / daß es geschehe in seiner Stuben / Schlaf-Cammer oder Bette / daran ist auch das Leben verwircket.* Cæterum ubi heic nihil speciatim dispositum reperitur, distingvendum videtur inter cauponas, Wein-und Bier-Häuser / & diverforia, Gasthöffe. Hæc quo minus aliarum ædium privatarum jure quoad securitatem fruantur, quid impediat non video; ad illas vero quadrat, quod Mevius *ad d. art. 5.* Juris Lubec. disserit: effecisse odiosam peccatis humanis in luxu ministrantium professionem, ut qui peccandi occasionem pro lucris suis præbeant, sicut queri
non

non possint de perperam inter perversa actis, ita etiam illatas sibi injurias levius vindicent. Quemadmodum & eas aedes, in quibus cerevisia venditur, sed compotationes non instituuntur, da das Bier und Wein auff die Gasse verkauft/ aber keine Gasse gesezet werden / cautionis aequiparari non posse quilibet perspicit. Postquam vero Magistratus oppidani multis in locis eno- & zythopolia publico nomine exercent, in conclavibus compotatoriis auff denen Trincestuben / ut plurimum pacem burgensem consuetis signis indictam observare licet.

XXXIII.

Si in palaestra, catadromo, choragio magister invadatur, dum artem docet, vel exercet, pacem domesticam violari non putem, nisi exercitia Gymnastica in aedibus magistri instituuntur. Id vero plus dubii habet, si dum nuptiae celebrantur hospites non rogati sub nomine der Großväter in aedes irrumpant, quale quid praesertim in Academiis a Studiosis fieri videmus; nec levis saepe contra vigiles turbae a promiscuo ingressu arcendae causa ad aedium vestibulum dispositos, item in foribus effringendis vis adhibetur. Nollem tamen hoc factum ad laesionem pacis domesticae referre; neque enim hostili animo irruunt, sed spectatum vel saltatum veniunt, neque ad dominum aedium, sponsum aut convivas pertinet, quod cum vigilibus agitur. Quodsi vero excitato tumultu aedes oppugnent, fenestras excutiant & hostilem erga sponsum aut convivas animum prodant, pacem domesticam rumpi constat, licet aedificium publicum sit, nec habitacioni sed solis convivii celebrioribus destinatum.

XXXIV.

Quando HOSTILEM ANIMUM praequiro, rixas cum patrefamilias in aedibus ipsius subortas excludo.

Fac enim ad convivium invitatum aut negotii expediendi causa aliquem sine vi in aedes alienas ingressum, postea patremfamilias offendere & rixam eousque incalefcere, donec paterfamilias verberibus afficiatur aut vulneretur; Non violari securitatem domesticam Ant. Matth. d. tit. 4. n. 6. Mev. ad Jus Lubecense Libr. 4. tit. 8. art. 5. n. 11. arbitrantur, atque in hanc sententiam dicasteria Saxonica sapius ivisse audio. Consentiant leges Sveciae Provinciales Tit. 8. cap. 8. si homines in domo amici conveniant, & inimici discedant, ibi non violata est pax domestica. Sed amplius cogitandum erit, annon is, qui aedes sub amicitiae specie intrat, sed statim rixarum materiam undecunque arripit, & vel minima occasione suggesta inhabitantem, & ad pacis domesticae sanctimoniam provocantem verberibus excipit, fornacem, fenestras, januas eonfringit &c. vel statim temerator tranquillitatis domesticae habendus, vel minimum iudicium maligni propositi ita gravatus fit, ut pro re nata remedium exquirendae veritatis adhiberi mereatur, quod quidem in Saxonia ultra purgatorium vix extendetur, alibi vero, & ubi domus securitatem violasse capitis aut fustigationis poenam infert, ad territionem, quin imo ad ipsam torturam ascendere potest. Malignus tamen animus ei tribuendus non est, qui ad alterius domum accedit, interrogaturus, num quae iste in ipsius injuriam dixisse, vel fecisse fertur, vera sint, wenn man zu einen ins Haus gehet / ihn zubesprechen: talismodi enim interrogatio, nisi vel injuriae etiam conditionales vel provocatio ad duellum accedat, minime injusta, quin multo magis laudanda est, quam taciturna credulitas, quae similitates indies crescentes animis inspirat. Et magnus morum Doctor Siracides eam ipsam cautionem commendat: cap. 19. vers. 13. 14. 15. 17. Sprich deinen Nächsten darum an/
viel:

vielleicht hat ers nicht gethan; Sprich deinen Nächsten
darum an / vielleicht hat ers nicht geredt. x.

XXXV.

OPPUGNATIONEM ædium sufficere, ut pax domestica violata dicatur, etsi vel maxime non sequatur expugnatio, verius est, nisi ubi statuta ingressum pro forma requirunt. Sächs. Weichb. art. 88. verb. Belagerung um eines Mannes Hauß. Nec quicquam hostile infaustis propositum mutat, si firmitas domus obstet, quominus januam perfrangere possit, sed re infecta discedere cogatur. Nec minus securitatem lædit oppugnatio, quæ sine metu expugnationis esse vix potest, quam violentus ingressus. Conatum eodem modo puniri non debere, ut crimen consummatum, verum est; at oppugnatio ipsa vis est, non conatus vim inferendi, & sufficit quod ejusmodi oppugnatio sine damno ædium fieri vix possit. add. Ant. Matth. tit. de vi publ. cap. 1. in fine. Excursionem itaque fenestrarum, quæ lapidibus, fustibus, Sclopetis, publico ausu patrat, huc quoque pertinere non dubito, cum damnum plerumque non solas fenestras, sed quicquid in conclavi est, tangat & inhabitantes expellat. Aliud dicendum, si noctu quis clanculum lapidem in fenestram projiciat, quæ petulantia magis quam seria oppugnatio est, nec tanti habetur orbiculus vitreus, ut de damno illato multum conqueri par sit.

XXXVI.

Multo magis violatur securitas domestica, si quis animo nocendi eas INGRESSUS vim faciat. Idque sive vi irruat foresque effringat, sive per fores apertas, nemine repugnante domum ex improviso ingrediatur. Priori casu, si vis fiat coadunatis hominibus, in crimen fractæ pacis publicæ incidit & capite punitur. Carpzov. P. 4. Const. 13. def. 6. Cæterum vim illatam esse oportet, neque

neque sufficiunt minæ. *Sächs. Lehn-R. cap. 39.* Es geschieht an willen / noch an schlechten Worten keine Gewalt / wenn keine That darnach folget. Non obstat. *Constit. Elector. Sax. 14. P. 4.* ibi enim plena incendii consummatio non facta incendiarii, sed casu cessat. Nec obstat. *Constitutio de Diffamationibus & Constit. 15. P. 4.* quia a fracta pace publica ad læsionem securitatis domesticæ argui non debet. Porro provocationem ut adversarius ex ædibus in plateam descendat, das Ausfordern / non sufficere, res ipsa docet, eam enim ob causam provocho, quia vim in domo facere nolo. Denique nec injuriæ verbales sufficiunt, & ubique in legibus statutisque vis illata requiritur, quale quid de convitiis dici non potest. Quid quod nec alapa impacta alicubi pro læsione pacis domesticæ habeatur, v. gr. in Suecia, ubi minimum percussio ad livorem vel sanguinem usque passim requiritur. Ceterum regulariter alapa pacem domesticam lædi credendum est.

XXXVII.

Alia heic quæstio nascitur, an stupri causa in ædes alienas irrumpens pacem domesticam læsisse dici possit? Ubi distingvendum videtur, an aditum sibi pandat ad meretricem ipsum expectantem, an virgini aut mulieri honestæ stuprum violentum inferre meditetur? Priori casu pro temeratore pacis domesticæ habendus non erit, quia per vim nemini nocet, & res moram tantillam facile admittit, ut magistratus auxilium imploretur. Neque enim oportet, nec licet vetitas libidines in domo nostra tolerare, quamobrem etiam conductores ante elapsum locationis tempus ex domo conducta recte expelluntur. *Lauterb. Colleg. ff. tit. Locat. th. 48.* Sed casu posteriori pœna stupri violenti tum attentati, tum consummati, si non ubique durior, nullibi certe levior, quam

quam violatæ pacis domesticæ, atque adeo desuper disceptare inutile est. Pœna mortis puniri posse eum, qui noctis tempore appositis scalis domum alicujus conscendit, virginem vel mulierem honestam violandi causa, Menoch. *de arbitrar. judic. Quest. cas. 575.* ex quorundam sententia contendit, quod quidem temere non assererem. Interim si patrifamilias fœminam honestam in tutelam recipienti violentus pudicitiaë aggressor resistat, aut fœmina vim passa domum istam inhabitet, pacem domesticam violari certum est, nec officit hominum libidinorum obtentus: se non odisse eam, quam ad concubitum deposcunt; nam profecto nec amant, cui bonum, ex quo sexus mollior propemodum unice æstimatur, vi eripiunt.

XXXVIII.

Neque tamen omnis generis vis in crimen turbatæ securitatis domesticæ degenerat. Scil. vim in turbativam, ablativam, expulsivam, compulsivam, repulsivam & offensivam ab interpretibus distingvi notum est. Sola vero ultima proprie huc pertinet, non reliquæ, nisi quatenus cum offensiva concurrunt. Itaque mittimus 1) casum l. 13. *quod met. caus. 2) l. 7. C. unde vi.* utrobique vim faciens jus quod in re habebat, amittit; si nihil in ea juris ipsi competat, præter rem pretium simul restituere tenetur. Quod hodieque observari probat Illustr. Dn. Berger. *in Resolut. ad ff. tit. quod legat. in princ. 3) Casum, si quis furti, aut rapinæ causa ædes alienas ingrediatur, quamvis frustranea sit quæstio, postquam & furti & rapinæ pœna ut plurimum pœnam temerataë pacis domesticæ absorbet. Equidem indistincte assentire Carpzovio non possum, quando P. 4. *Const. B. def. 7. § quest. Crimin. 35. n. 37. seq.* eam rapinæ ex ædibus factæ, quam in via publica commissæ pœnam irrogari vult;*

vult; Sed istam sententiam ad expilationem villarum solitariarum, abgelegener Borwercke / restringendam; cæterum vero multum in pœna commensuranda interesse putem inter prædonem viatores in solitudine invadentem, atque eum, qui ex ædibus urbanis, ubi multo promtiora sunt defensionis media, aliquid rapere conatur. Verum non ignoro, quibusdam in locis rapinam violationi pacis, domesticæ expressis statutorum verbis annumerari. 4) casum arripiendæ possessionis vel com-
pensationis. 5) indagandæ rei furtivæ; non obstante quod in statuto Sufatensi apud Esbach. ad Carpz. (P. 4. Const. 13. def. 4. n. 9. ad fractam pacem referatur, si quis mit Gewalt Huißocket. vid. supr. §. 24. & Statuta Spirensia anno 1328. promulgata in Lehmanni Chronico Lib. 4. cap. 16. impr. n. 36. quibus supradicta quam maxime illustrantur: Wer heimsüche thut / das heisset Heimsüche / da man freveliche jemannes Thür / Porte / Wand oder Fenster uffstieße oder drin hñve / oder in jemannes Hoff oder Hausß ginge / und jemand drinne verserte x. Nec obstat. quod rem furtivam in ædibus alienis quærere sine iudicis permissu non liceat, & præterea ad effringendas fores, cum pulsanti non aperiuntur, speciali ejus iussu opus sit. Faber in Cod. Lib. 2. Tit. 2. def. 9. Harpr. ad §. 4. Inst. de furt. n. 13. Non enim quod illicitum est, continuo paci domesticæ adversatur. 6) retinendi debitoris aut delinquentis fugam præparantis, vel jam fugitivi, quod ubi magistratus copia e vestigio haberi nequit, privata autoritate fieri potest, vid. Mynsing. Cent. 4. obs. 69. num. 10. seqq.

XXXIX.

Antequam ulterius pergamus, considerabimus, a quibus securitas domestica violetur. Tales sunt regulariter 1) privati, non iudex etiam si minus recte officium faciat.

faciat. Exemplum tragicum exhibet Modest. Pistoris
Vol. 2. Consil. 4. quod huc transcribere spatium chartarum
non finit. 2) masculi, non foeminae, quod diserte probant
Leges Svec. Provincial. *Tit. 8. cap. 36.* Quod si vero virago
audacior vim faciat aedibus vel inhabitantibus, ruptae
securitatis domesticae poenam merito feret. Conf. statuta
Spirensia apud Lehmann. *d. l. n. 29.* Interim rarissime id e-
venire puto, nam & improbas Carfianas in lingua magis
quam manu fiduciam ponere & aestuantis animi impe-
tum convitiis & ridiculis gestulationibus potius, quam
armis, ad quae plerumque stupent, deplere constat. 3)
puberes. Nam vel integra puerorum cohors facile dis-
sipatur, & attentata violentia rectius virgis in carcere
quam poenis virilibus coerchetur. Ceterum recte huc
referuntur **CONJUGES** qui non cohabitant, licet mari-
tus praetendat, sibi uxorem suam recuperandi jus esse,
item **DOMINUS** adversus *conductorem rotarum aedium*, &
uterque adversus *conductores singulorum caenaculorum*, vel
musaorum, nec non adversus subconductores, quin &
hi contra se invicem, si non sint contubernales, sed sin-
guli propria teneant conclavia. Neque de condominis
dubito, si domum communem quantum ad usum divi-
serint, & alter in alterius portionem involet. Versa
quoque vice inquilini quantum ad dominum in viola-
tae securitatis domesticae crimen incurunt non modo
quoad conclavia, quae hic propriis usibus servat, sed &
quoad domum reliquam; etenim si ponamus statuto cau-
tum esse, ut audita hora decima fores aedium occludan-
tur, nec quisquam postea intromittatur; studiosos vero
vel milites praesidiarios tardius domum revertentes pa-
tremfamilias ut januam referat vi aperta cogere, fene-
stras conscindere, januam laedere: aut id genus aliud
factum hostile & violentum patrare, eos ab imputata
paci

pacis domesticæ violatione non liberabit prætextus: se sibi ingressum in habitaculum suum parasse, non ædibus alienis vim fecisse. Satis enim est, quod ædes oppugnaverint eo tempore, quò ut aperirentur, poscere jure suo non poterant. Unde idem dicendum, si dominus ædium cum inquilinis aut conductor totarum ædium cum subconductoribus pactus sit, ut sibi certa hora vespertina ædes claudere nec quenquam ea nocte intrmittere fas sit.

XL.

Personæ, quæ pace domestica gaudent, sunt 1) Paterfamilias, sive is ædium dominus sit, sive usufructuarius aut conductor, aut custos & administrator: ita Gloss. in Sächs. Land = R. Lib. 2. art. 66. der Miether geneuff auch des Frides in seinen gemietheten vier Pfählen. nec non capita juris Romani *supra* s. 4. proposita, ea enim interpretationi statutorum, si reliqua sint paria, subsidium præbere in confesso est, tantoque magis quando æquitas naturalis & gentium mores ejusmodi explicationem poscunt. add. Ant. Matth. Lib. 48. tit. 4. cap. 4. n. 3. & Mev. ad Jus Lubec. d. l. n. 14. & 15. leges tamen Svecicæ Provinc. tit. 8. cap. 25. vim colono vel inquilino illatam paulo mitius puniunt. 2) familia inhabitantis, uxor, liberi, servi & ancillæ, quod pleraque statuta *supra* passim allegata volunt & ratio poscit. 3) Conductores partis ædium aut singulorum musæorum, si pars ea, quam tenent, invadatur. 4) hospites, quos quidem diserte exprimit Jus Lubecense & Svecicum, enimvero ubique eos sub pace domestica comprehendi arbitror per ea, quæ *supra* §. 7. in fin. dicta sunt. 5) qui in periculo præsentis constituti ad ædes nostras confugiant, ibique præsidium quærunt. *argum. art. 78. Lib. 3. Jur. provinc. Sax.* Et quando Jacobus Gothofr. in Comment. ad l. 103. de Reg. Jur. in fin. arguit: E converso igitur

igitur (quod scilicet de domo, i. e. habitatione sua nemo extrahi debeat) dicendum viderur, argumento a contrario sumpto, quemque de domo aliena, in quam se momento recepit per fugii tantum causa, non vero ibi degit quasi inquilinus, extrahi posse: de quo est etiam *lex 31. C. de Decurionib.* manifestum est, Gothofredum non invasionem illicitam, sed partim in jus vocationem, partim expulsionem ex domo ruinam minante, iisque obstans ædium privilegium, ne quis, licet legitima causa subsit, & iussus magistratus accedat ex domo extrahatur; atque adeo in univrsum jus Romanum in mente habuisse. Neque tamen indistincte eum qui ad ades nostras confugit pace domestica frui assero: etenim tueri aliquem humanitatis & juris imperfecti officium, quinimo ob superveniens periculum maximi beneficii loco habendum est, quale quid neq; ab invito extorqueri, neque in dubio consensus ipsius præsumi potest. Itaque ut eum qui in domo nostra salutis præsidium quærit, in tutelam receperimus necesse est; neque securitas nostra violari videtur, si litigiis, quæ ipsi cum invasore intercedunt, immisceri nolimus. Sed neque hanc distinctionem attendunt leges Svecicæ Provinciales *Tit. 8. cap. 2.* ubi: si quis confugiat in alterius domum vitans persequentem se inimicum, & persequens jaciatur vel jaculetur quid in illum, ex quo necem, plenum vulnus aut livorem accipiat, & quidem tunc, postquam venit in ejus domum, in quam auxilii causa confugerat: iste & omnes, qui cum eo erant, violarunt pacem a Rege juratam. Multa heic monenda forent, & istud imprimis, quod propositum deliberatum ad læsionem pacis domesticæ requiratur, conf. Ant. Matth. *d. l. n. 5.* quale de persequente, qui non nisi subito iracundiæ imperu agitur, dici non potest. Sed per me valeant Svecicæ leges.

XLI.

Supereſt, ut de pœna violatæ pacis domesticæ dicam, idque breviffimis. Ultimum ſupplicium exigunt Statuta Coloniënſia, Lubecenſia & Ultrajectinum *rubric. 42. Voetio in Commens. ad §. 8. Inſt. de publ. Jud. n. 4.* allegatum & ab Ant. Matth. *locis ſupra citatis* expoſitum, qui complura alia ſtatuta Belgica cum Ultrajectino confert. Eandem capitis pœnam, ſed pro ratione circumſtantiarum irrogant ſtatutum Hamburgente & Magdeburgenſe *vid. ſupr. §. 25.* Statuto Suſatenſi pœna determinatur: *Tein Marck und en fœdern wiſſ.* Esbach. *ad Carpz. IV. 13. 4. 9.* & Statuto Spirenſi *zehent Pfunt Spirſcher.* Lehmann. *Chron. Spir. Lib. 4. c. 16. n. 36.* nec non Statuto Ruſtringico *teven gel-* den/ 200. *Marcken,* Gryphiand. *de Weichb. Sax. c. 76. n. 10.* Circa quæ aliaque ſtatuta ſemper inquirendum, num eo tempore & loco quo condita fuerunt, ipſa homicidia forte mulctæ pecuniaria, eaque leviori expiata fuerint.

XLII.

Noſtro ævo neſcio qua ratione factum ſit, ut huic delicto poena arbitraria oppido levis irrogetur. Ita Helmæſtadii poena ſtatuitur relegationis ad anni dimidium, ut poſt illud rediturus mulctam 20. florenorum ſolvat, obſervante Hahnio *ad Weſenbec. de vi publ. n. 3.* In Friſia orientali mulctam obtinere Beier *in not. ad Schulz. Synopf. Inſtit. tit. de injur. lit. e.* tradit. In Suecia proſcriptio e regno & publicatio omnium mobilium dictatur teſte Loccenio *in LL. Provinc. tit. 8. cap. 21.* at multo ſeverior in LL. Civitat. Suec. *Tit. 9. cap. 26.* In Saxoniâ Electorali olim diſtinxiffe Jctos Mollerus *ad Conſtit. 46. P. 4.* eumque ſecutus Schulz. *in Synopf. Inſt. d. l.* referunt: in domum alterius violenter irruentes exilio temporali vel perpetuo, etiam cum ſuſtigatione; eos vero qui patrem: vel matrem familias etiam pulſaverint vel vulnera-

neraverint, capitis supplicio punitos fuisse, eoque modo Lipfenses & Jenenses sapissime respondisse ex Colero *Decif. 155. n. 24.* testantur. At Colerus pacis domesticæ turbatoribus qui ædes violenter vel perfringunt, vel introeunt pœnam virgarum dictatam fuisse auctor est; relegationis temporariæ vel perpetuæ simplicis non meminit. Enimvero Carpzovius *P. 4. Const. 13. def. 4.* ad multam pecuniariam, carceris aut relegationis temporalis pœnam inclinat, & præjudicium ex Georg. Beati *Sentent. definit. Caf. varior. tit. 36.* mutuo acceptum subjungit, idemque *in Pract. Crimin. P. 2. Q. 40. n. 15.* repetit, atque alia adjicit, omnia ad multam vel relegationem temporariam tendentia. Conf. Georg. Beat. *d. 1. tit. 30.* Qua occasione effati Schilteriani *Exerc. 49. §. 108.* recordor: Cur autem pœna in nostro foro in arbitrariam mutata dici possit, fundamentum non video, nisi probemus, crimen hoc non publicum, sed extraordinarium factum esse. Nec non Hahnii *ad Wesenbec. de vi publ. in fin.*: Cæterum hoc crimine graviter peccari contra tranquillitatem Reipubl. manifestissimum est.

XLIII.

At enimvero hodie in Saxonia Electorali quantum ad Nobiles aliosque armorum capaces (reliqui enim pacem domesticam rarius & vix atrociori conatu violabunt) per Editum novissimum contra Duella, pœna securitatem domesticam violentantium definita est: *art. 7.* Begäbe es sich/ daß einer zu dem andern ins Haus käme/ und denselben/ es sey mit einiger vorhergehender Veranlassung/ oder nicht/ mit verdriesslichen Worten und verbal-Injurien beleidigte/ der soll/ alles Einwendens ungeachtet/ zur öffentlichen kñenden Abbitte und Wiederruff angehalten/ und ein ganz Jahr mit Gefängniß angesehen werden/ wären aber die Injurien gar zu hart/ soll die atrocität mit zweyjähriger Gefängniß über die Abbitte und Wiederruff bestraffet werden. Porro *art. 8.* ubi admenatio carcere annuo expianda decernitur, subjuncta clausula: und wann es in des bedros

bedroheten Hause geschiehet / soll das Gefängniß drey Jahr dau-
ren. Denique *art. 12.* Wann auch gar darbey der Hauß-Fries-
de gebrochen / und einer in seiner Wohnung überfallen worden /
auff solchen Fall soll des Verbrechers Straffe / so viel das Ge-
fängniß betrifft / umb einen dritten Theil noch steigen.

Atque hæc pro temporis & ingenii ratione attulisse, &
in materia sterili glaciem fregisse, sufficiat. Meliora ab aliis
expectabimus. Interim ista qualis qualis speciminis Acade-
mici locum tuebuntur. Immatura & a veritatis tramite alie-
na mihi condonari; recte & utiliter dicta unico sapientiæ &
bonitatis fonti deberi cupio, cui pro viribus indultis sit glo-
ria perennis!

Conspectus Dissertationis :

*Neglectus hujus thematis §. 1. ejus causa §. 2. & commendatio §. 3. origo neque ex legibus Romanis §. 4. §. 5. neque superstitione Gen-
tilium §. 6. neque priscis legibus Germanicis petenda §. 7. Securitas olim apud Germanos perexigua tum ob pœnam mitiorem §. 8. tum
ob nimium armorum amorem §. 9. & duellorum licentiam §. 10. non
facile extirpandam §. 11. Hinc descendere dissidationes §. 12. Werigel-
dum §. 13. Guarandam §. 14. Temperamentum dissidationum primum:
treuga Domini §. 15. alterum: pax perpetua inermibus concessa §.
16. 17. nec non vicis, aratris, molendinis §. 18. Pax Burgensis ejus-
que origo §. 19. 20. pax municipalis §. 21. pax Ecclesiastica, Regia,
judicialis & conventionalis §. 22. reliqua dissidationum temperamen-
ta §. 23. Origo pacis domesticæ. deque ipsa statuta antiquiora §. 24.
& noviora §. 25. Nata videtur in urbibus potentioribus §. 26. ejus
Etymologia & Synonymia §. 27. Descriptio Securitatis domesticæ ejus-
que violationis §. 28. Genus & causa efficiens §. 29. Subjectum rea-
le; quodlibet habitaculum §. 30. non ambitus domus, nec limen §. 31.
an caupona, palestra, Catadromus, coenaculum festivum? §. 32. 33.
requiritur hostilis animus & ante ingressum præmeditata nocendi
voluntas §. 34. Sufficit oppugnatio ædium §. 35. multo magis ingressus,
etiam non violentus dummodo inhabitantibus eorumque domesticis vis
& injuria realis inferatur §. 36. An stupri causa in ades irruens pa-
cem domesticam violet? §. 37. Sola vis offensiva huic pertinet? §. 38.
quis pacem domesticam violet? §. 39. quis eadem gaudeat §. 40.
que violationis ejus pœna; ipsiusque in Saxonia incerti-
tudo §. 41. 42. hodie definita §. 43.*

Km 1178

Bd. 1. 79

56.

ULB Halle
004 978 544

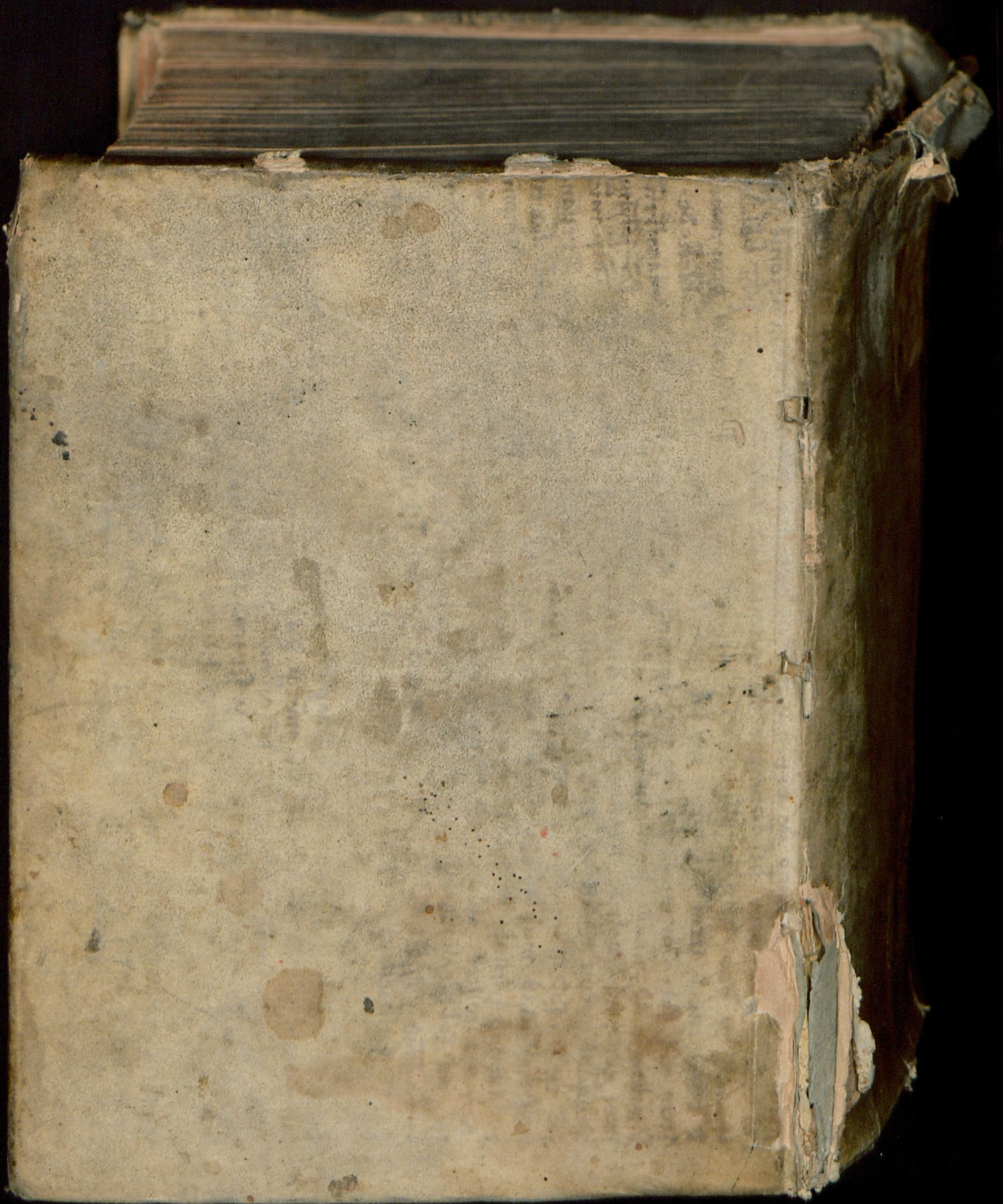
3

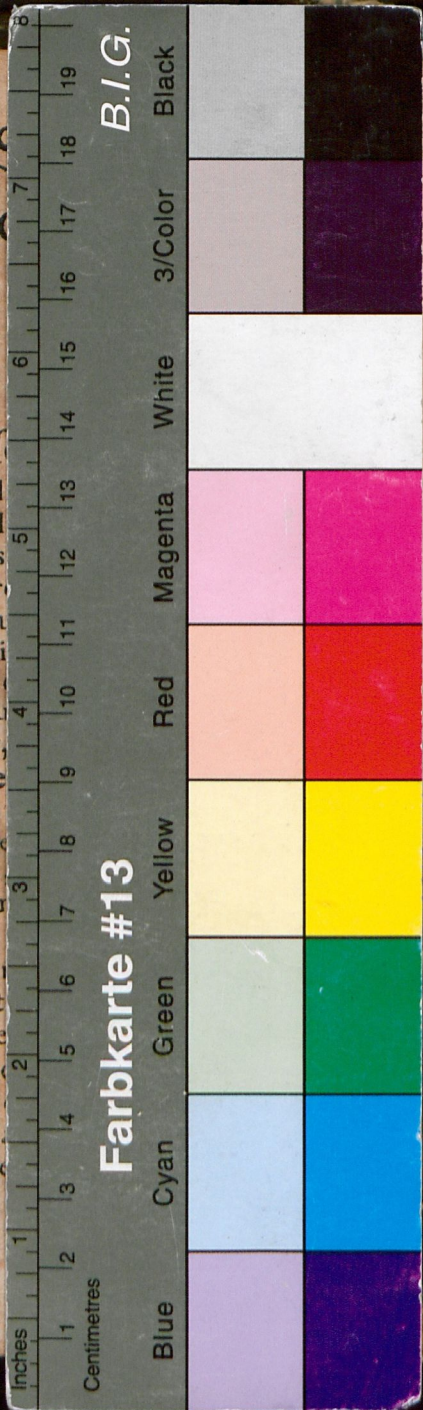

VD 18

10019

Q. R. B. V.
DISSERTATIO JURIS GENTIVM ET GERMANICI
OCCASIONE
EDICTI ADVERSVS DVELLA,
A SERENISS. ET POTENTISS. PATRIAE PATRE
PROMVLGATI,
DE
**VIOLATIONE
SECVRITATIS DOME-
STICAE,**

Haus-Friedensbruch/

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO IUVENVTIS PRINCIPE

DN. FRIDERICO AVGVSTO,
PRINCIPE REGIO ET ELECTORATVS SAXONICI
HEREDE ETC. ETC. ETC.

PRAESIDE

D. GEORGIO BEYERO,

Pandectarum P.P. Curiae Provincialis, Scabinatus Electoral. Sax
& Facultatis Jurid. Assessor,

POSTRIDIE CALEND. IANVAR. c15 15 CC IX.

IN AVDITORIO JCTORVM

SOLENNITER VENTILABIT

AVCTOR,

HENRICVS FRIDERICVS von Ende/ EQVES MISN

VVITTENBERGAE, LITERIS CHRISTIANI GERDESII, 7